



Zbehy (okr. Nitra) - kostol Povýšenia svätého Kríža 2020



Obr. 4. Výrazná koncentrácia ľudských kostí - na bm 4-7; tehlové murivo (žltou) - na bm 8



Obr. 5, 6. Kamenný základ asanovanej budovy v západnej časti výkopu a vrstvy pod žltým kamenným základom - na bm 9-12;



Obr. 7. Výber nálezov - minca, kovanie topánky klinec, korálky, zlomky novovekej keramiky



Obr. 1. Kostol Povýšenia svätého Kríža - umiestnenie líniovej stavby (žltou)



Obr. 2. Líniová stavba - základová ryha oporného múrika plánovaného parkoviska



Obr. 3. výkop na bm 4-11, výrazná koncentrácia ľudských kostí a priečne situované tehlové murivo deliace výkop na dve časti

Miesto výskumu: **Zbehy**

Poloha:

kostol Povýšenia sv. Kríža

Realizácia: **Beáta Milová,
Lucia Nezvalová**

Rok výskumu: **2020**

Druh výskumu:
záchranný výskum
č.a. č.v.

Druh náleziska:
**depónia ľudských kostrových
pozostatkov**

Datovanie: **novovek**

Viac informácií na našej webovej stránke:

www.archeol.sav.sk

Kontakt: beata.cernicka@post.sk

nraulnez@savba.sk

Podnetom pre záchranný archeologický výskum bola v roku 2020 výstavba oporného múrika parkoviska v bezprostrednej blízkosti kostola Povýšenia sv. Kríža v intraviláne obce Zbehy. Výkop bol situovaný sz od kostola do priestoru južného obvodového múrika asanovanej budovy (obr. 1, 2).

V 11,5 m dlhom a 70 cm širokom výkope bolo po odstránení kamenného základového múrika asanovanej budovy zachytené priečne situované tehlové murivo a výrazná koncentrácia nahromadených ľudských kostí (bez anatomického uloženia, niektoré lebečné kosti sfarbené zelenou patinou; obr. 3). Tehlové, 60 cm široké murivo delilo výkop na dve časti s odlišnými nálezovými situáciami. Západne od múrika bolo zachytené tmavé hlinito ilovité súvrstvie so stavebným odpadovým materiálom ako kamene, úlomky tehál a piesok (na bežnom metri 9-11) a okolitá hnedá hlinitá vrstva (bm 12; obr. 5, 6). Výhodne od tehlového múrika bola v spodnej časti výkopu v hl. 70 cm odkrytá výrazná koncentrácia ľudských kostrových pozostatkov (bm 4-7). Ich sporadický výskyt bol zachytený aj vyššie a tiež v okolitej hnej hlinitej vrstve (bm 0-3; obr. 4).

K datovaniu hromadného uloženia ľudských kostrových pozostatkov prispela strieborná minca - denár Leopolda I. (1657-1705) s rokom razby 1694, ktorá uloženie kostí datuje do 18. storočia (obr. 7). Minca pochádza z úrovne zachytenia depónia ľudských kostrových pozostatkov. Datovaniu do 18. storočia zodpovedá aj nález kovania topánky - podkovičky (podľa T. Cymbalaka ide o typ IV.b, datovaný do druhej polovice 18. storočia až do 20. storočia).

V súvislosti s uložením ľudských kostrových pozostatkov možno uvažovať o hromadnom úmrtí obyvateľstva (epidémia) v priebehu 18. storočia alebo o odstránení kostolného cintorína počas stavebných úprav kostola a jeho blízkeho okolia niekedy v rokoch alebo medzi rokmi 1706 (dostavba bočnej kaplnky a chóru) a 1746 (oprava kostola). K úvahám o zrušení kostolného cintorína v období medzi, prípadne po barokových úpravách (1706, 1746) pôvodne gotického kostola smerujú aj nálezy dvoch klinecovo ako dokladov pochovávaní v rakvách. Podobne ako minca, v povrchovej úrovni koncentrácie ľudských kostí boli nájdené aj drobné korálky, pôvodne spojené niťou, ktoré možno považovať za súčasť pohrebného kroja (obr. 7).

Nálezy z druhej časti výkopu, západne od tehlového múrika, tvorili zlomky novovekej keramiky a fragmenty stavebnej keramiky (novoveké tehly, fragmenty strešných krytín; obr. 7).

REALIZUJEME ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY

(tel.: +421-902-925620)